

Přednáška Davida Foxcrofta na 1. LF UK: Zkoumání dopadu hry Good Behavior Game na výsledky související se zdravím a vzděláváním u dětí

Michaela Malinová

e-mail | michaela.malinova@lf1.cuni.cz

Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze

Dne 10. května 2022 proběhla na Klinice adiktologie 1. LF UK poslední ze seriálu přednášek zahraničních odborníků organizovaného díky projektu modernizace doktorského studijního programu adiktologie na 1. LF UK. Přednášejícím byl, opět online, **David Foxcroft, profesor komunitní psychologie a veřejného zdraví z Oxford Brookes University ve Spojeném království.**

David Foxcroft zaměřuje svou práci na pochopení chování skrze sociální struktury (např. rodiny, školy, komunity, zaměstnavatelé, vláda, ...) a způsoby jak podporovat lepší zdraví a pohodu komunity a populace. David Foxcroft je redaktorem skupiny Cochrane Drugs and Alcohol Group a členem francouzského vědeckého poradního výboru SIRIC Montpellier Cancer Scientific Advisory Board. Byl hlavním řešitelem nebo spoluřešitelem několika významných britských a evropských studií zaměřených na prevenci v oblasti adiktologie.

V úvodu se prof. Foxcroft věnoval vývoji antisociálního chování dětí od 5 do 17 let (dle Scotta, 2002, *obrázek 1*) a ekologickému modelu vývoje člověka (dle Bronfenbrennera, 1994, *obrázek 2*) a otázkám, zda je třeba intervenovat a kdy, jaká může být efektivita intervencí a jak se pracovalo s výzkumnými skupinami v původní americké „Baltimorské“ randomizované kontrolní studii. K tématu odkázal na publikaci J. Strang, T. Babor, J. Caulkins, B. Fischer, D. Foxcroft, K. Humphreys. Drug policy and the public good: evidence for effective interventions. *Lancet*. 2012 Jan 7;379(9810):71-83. doi: 10.1016/S0140-6736(11)61674-7.

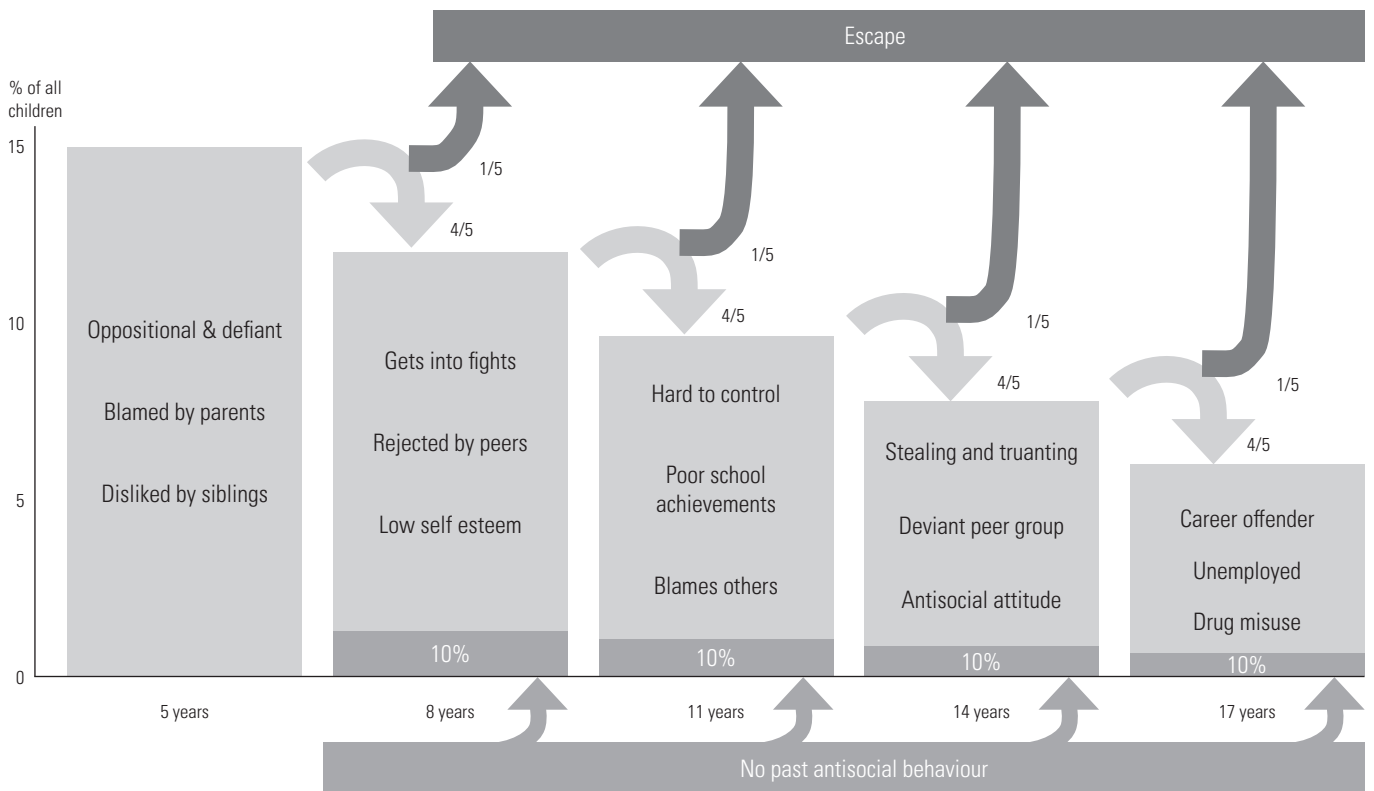
V další části přednášky prof. Foxcroft popsal záměr replikovat ve Spojeném království Baltimorskou studii ověřující efektivitu *The Good Behavior Game* (GBG). GBG je univerzální preventivní intervence pro školské prostředí,

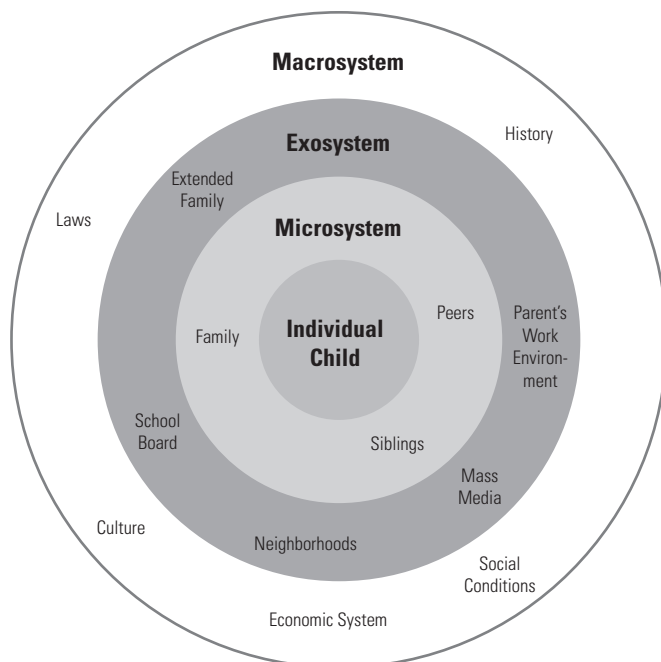
kteřá byla vytvořena s cílem podporovat pozitivní změny v chování. GBG je manualizovaná intervence poskytovaná učitelům, kteří absolvují počáteční školení a průběžný koučink. V USA se o GBG hovoří jako o metodě, jež prokazatelně přináší smysluplná zlepšení chování dětí a další výsledky, včetně vlivu na dlouhodobé užívání a zneužívání návykových látek. Důkazní základna z prostředí mimo Spojené státy však byla omezená.

Adaptace GBG na britské poměry byla popsána v článku L. Coombes, G. Chan, D. Allen, D. R. Foxcroft. Mixed-methods Evaluation of the Good Behaviour Game in English Primary Schools. *Wiley Online Library*, First published: 29 February 2016 <https://doi.org/10.1002/casp.2268>. Typově nešlo o randomizovanou kontrolní studii.

V sérii navazujících studií tým profesora Foxcrofta zkoumal relevanci, proveditelnost, dopad, ekonomickou efektivitu a dlouhodobé výsledky GBG. Ve velké klastrové randomizované studii (77 základních škol; n=3084 dětí) se hypotézy soustředily na okamžitý dopad (H1); účinky v podskupinách (rizikovní chlapci; H2); dopady imple-

Obrázek 1 | Continuity of anti-social behaviour from age 5 to 17. Source: Scott 2002

Obrázek 2 | Ecological models of human development. Source: Bronfenbrenner 1994

mentace (dávkování; H3); efekt udržitelosti (12- a 24měsíční sledování po intervenci; H4); dočasnou souvislost mezi duševním zdravím a školními výsledky (H5) a ekonomický dopad GBG (H6). V této přednášce poskytl profesor Foxcroft přehled o vývoji programu výzkumu spolu s výsledky z randomizované studie.

Tu provedla NIHR (National Institute for Health Research) a publikace výsledků je nedávná: Humphrey, N. et

al. The Good Behaviour Game intervention to improve behavioural and other outcomes for children aged 7–8 years: a cluster RCT. *Public Health Res.* 2022; 10(7).

Výsledky studie zklamaly. Ačkoli v americkém terénu, a to nejen v sociálně disparitním Baltimoru, jde o výbornou intervenci, v britském prostředí nepřinesla žádné důkazy o zlepšení chování dětí (*tabulka 1*).

Zvučná Foxcroftova „No“ v odpověď na výše uvedených šest otázek/hypotéz působila až vesele a auditoriu odchovanému Járou Cimrmanem na okamžik zavoněla vědeckou mystifikací.

Je to však věc vážná a je třeba hledat příčiny tak negativního výsledku. Prof. Foxcroft upozornil, že britské kontrolní školy nebyly nedotčené – učitelé již užívali podobnou intervenci spočívající v technikách dobré řídicí praxe ve třídě. Další otázkou je využitelnost intervence založené na jiných kontextech a kultuře: roste množství důkazů o nízké účinnosti individuálních / rodinných / školních / komunitních intervencí v podobě replikací v různých prostředích. Možná také výzkumníci ve studii postupovali příliš rychle.

I v následné diskusi se pro tuto bolestivou, leč užitečnou lekci hledaly příčiny. Prevenci je nutno vidět jako systém o jednotlivých složkách. Primárně je třeba pracovat s menšími celky a teprve následně skládat celý systém. Lidově by se dalo říci, že je riskantní brát „hotovou metodiku z kredence“. A je zde i otázka vhodnosti formátu randomizované studie. Prof. Foxcroft zde odkázal na další článek: H. Rutter et al. The need for a complex

Otázka	Odpověď
1 Jak GBG ovlivňuje u dětí problémy s chováním a další charakteristiky (např. pohodu)?	Neexistoval žádný důkaz, že by GBG zlepšilo problémy s chováním dětí nebo jiné charakteristiky.
2 Je GBG zvláště účinná u chlapců, kteří vykazují známky problémů s chováním?	GBG nebyla účinná u chlapců, kteří vykazovali známky problémů s chováním – ve skutečnosti to u nich možná vedlo k vyššímu výskytu šikany.
3 Má množství času strávené hraním GBG vliv na výsledky dětí?	Neukázalo se, že by množství času strávené hraním GBG ovlivnilo výsledky dětí, kromě toho, že hraní hry po delší dobu snížilo jejich pohodu a také snížilo absenci ve škole.
4 Lze pozorovat nějaký dopad 1 nebo 2 roky po skončení intervence?	V následných hodnoceních jsme našli jen málo důkazů o dopadu, kromě toho, že děti ve školách využívajících GBG udávaly 2 roky po ukončení intervence nižší úroveň vrstevnické a sociální podpory.
5 Souvisí v průběhu času duševní zdraví dětí a jejich studijní výsledky?	Neukázalo se, že by duševní zdraví dětí a jejich studijní výsledky v průběhu času souvisely.
6 Poskytuje GBG hodnotu za vynaložené peníze?	GBG neposkytla hodnotu za vynaložené peníze.

Tabulka 1 | Výsledky britské studie ověřující efektivitu GBG

systems model of evidence for public health. *Lancet*. 2017 Dec 9;390(10112):2602-2604. doi: 10.1016/S0140-6736(17)31267-9. Epub 2017 Jun 13.

V diskusi se nemohla neobjevit, byť v obecné rovině, také otázka publikačního biasu. Původní studie musí být ve své teoretické i praktické části vysoce kvalitně provedeny, neboť musí umožňovat replikaci. Případy, jako je tento, uvedenou nutnost výzkumníkům užitečně připomínají.

Přednáška je součástí projektu „Modernizace doktorského studijního programu oboru adiktologie v oblastech výzkumu prevence a léčby závislostního chování“, reg. číslo CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_018/0002489, který byl podpořen z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY